

Katechese en meer!

door Leo van Leijssen

De Libanese zuster Anita en haar Vlaamse medezuster Joanna reageren enthousiast als we hen vanuit Nederland opbellen in Beiroet en hun vertellen dat we hun sociaal, pastoraal en medisch werk in het Palestijnenkamp Dbayah daar willen steunen. Zuster Anita zegt: "Merci beaucoup!", in het Frans, dat in Libanon naast het Arabisch nog wijduit wordt gebezigd. We zeggen: "Maar het geld is er nog niet...!" "Ja, maar voor het feit dat u aan ons denkt!" Geld voor deze moedige zusters moet komen van de collecte op de Zondag voor de Oosterse Kerken 2008. Deze valt in het weekend van 19 - 20 april a.s. Maar ook buiten die speciale zondag kunnen mensen aan dit project geven. Het project is in het kader van 'De christenen van het Heilig Land. Leven tussen uitersten'. Hoezo Dbayah bij Beiroet, Libanon?

Christenen afkomstig uit het Heilig Land vinden we niet alleen in Israël en de Palestijnse Gebieden. Toen Israël in 1948 werd gesticht op een deel van het oude Palestina, ging dit gepaard met wederzijds geweld. Vele Palestijnse inwoners van het land vluchtten, overall heen. Ook naar het noordelijker gelegen Libanon. Daar werden ze in vluchtelingenkampen gehuisvest. Onder hen is er een minderheid van christenen. De Palestijnse kampen zijn nooit meer verdwenen uit Libanon en Dbayah is zo'n kamp met vijfduizend christelijke Palestijnen. Een groot deel van de Palestijnen is stateloos.

Rechteloos

Veel Libanezen, zowel christenen als moslims, zijn hen liever kwijt dan rijk: 'laat ze maar naar hun eigen land teruggaan' - wat Israël weer niet wil. "Ze hebben in Libanon geen toegang tot goede medische zorg en geen recht op goed werk. We geven de mensen medische hulp in onze fraterniteit of bij hen aan huis", vertelt zuster Joanna ons over de telefoon, in haar moedertaal Nederlands natuurlijk. Ze vertelt over het leven dat de Kleine Zusters van Nazareth leiden, een relatief jonge

Belgische congregatie (1966), die is geïnspireerd door Charles de Foucauld. "Wij leven tussen de mensen en we leven van wat we zelf verdienen. We hebben in het kamp allerlei projecten. Zo werkt zuster Anita voor kinderen en jongeren. Dat heet officieel katechese, maar het is meer: ook ontspanning en begeleiding, begeleiding voor het leven in feite! We helpen ze ook met het vervoer naar school in de nabij gelegen wijk Bourj Hammoud en met schoolgeld. Zuster Rita, een Belgische, heeft een tweedehandskledingmagazijn en zorgt voor voedseluitdeling: rijst, melk, olie. En zuster Lore, Libanese, runt het huishouden en zorgt voor de ontvangst in de fraterniteit. We hebben een Grieks-katholiek Melkietisch kerkje, St. Joris, waar een Libanese priester komt. De meeste bewoners zijn Grieks-katholiek, soms ook Maronietisch. Er komen bij ons ook Libanezen naar de kerk." Dbayah is nog echt een kamp, blijkt bij navraag, met nauwe straatjes en zonder hoogbouw. Zuster Joanna vertelt ook over hun andere fraterniteit in Libanon, in een christelijke Libanese wijk van Beiroet, met één Libanese en twee Belgische zusters. Daar heeft

Inhoudsopgave

■ **Pag. 1-2**
Zondag voor de Oosterse Kerken '08

De Zondag voor de Oosterse Kerken valt dit jaar in het weekend van 19 en 20 april. Dit jaar zamelt de vereniging geld in voor de werkzaamheden van de

'Kleine Zusters van Nazareth' in Beiroet.

■ **Pag. 3**
Vereniging kiest voor een nieuw organisatie-model

Om financiële redenen moet de vereniging reorganiseren. Het bestuur kiest voor een nieuw organisatie-model om de inzet van de vereniging voor de langere termijn te kunnen waarborgen.

■ **Pag. 4**
Aandacht trekken

De Katholieke Vereniging voor Oecumene is dringend op zoek naar nieuwe leden. U als parochie kunt daarbij helpen. Plaats een banner op uw site of een artikel in uw parochieblad!

■ **Pag. 5**
Een beetje concreet graag

Oecumene: enthousiast en concreet, dat is de oproep die de jongerengedelegerden in Sibiu lieten horen aan de kerken. Er is nu een discussieforum om jongeren in Nederland uit te nodigen samen de aanbevelingen van Sibiu concreet te maken.

■ **Pag. 6**
Oecumene in Afghanistan

Aalmoezenier Ron van der Vring (Rooms-Katholiek) en dominee Albert van der Velden (Gereformeerd Vrijgemaakt) verbleven als geestelijk verzorger van de Nederlandse manschappen in Afghanistan. Deden ze er oecumenische ervaringen?

■ **Pag. 7**
Oecumene in gevangenispastoraat en nazorg

Oecumenische samenwerking staat in de geestelijke verzorging van gedetineerden en ex-gedetineerden hoog aangeschreven. Kerken met Stip zorgt ervoor dat ex-gedetineerden zowel godsdienstig als sociaal een dak boven hun hoofd vinden.

■ **Pag. 8** **Column en Agenda**

men onder andere een opvanghuis voor Filipijnse en Srilankese huishoudelijke hulpen, die door hun Libanese werkgevers zijn mishandeld en misbruikt.

Steun

De Palestijnen van Dbayeh zijn van oorsprong christenen van het Heilig Land. Ook zij leven tussen uitersten: tussen een Libanon dat hen niet echt

wil én de onmogelijkheid terug te keren naar hun eigen land of elders op de wereld een bestaan op te bouwen. De Zondag voor de Oosterse Kerken 2008 wil de presentie van de Kleine Zusters van Nazareth onder hen en de kleinschalige projecten in Dbayeh van harte steunen. U ook? U kunt uw bijdrage overmaken op girorekening 1087628 t.n.v. de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Verdere informatie over het kamp Dbayeh vindt u op onze website: www.oecumene.nl, in een artikel van de zusters zelf ter plaatse en een geïllustreerd artikel van Jim Quilty, 'Defining Dbayeh' (Lebanon's refugee camps are under siege, but Dbayeh is different), uit: One (Official publication of Catholic Near East Welfare Association), September 2007, pp 30-37. ●

Zondag voor de oosterse kerken 2008

De Christenen van het Heilig Land - Leven tussen uitersten

door Leo van Leijssen

De christenen van het Heilig Land vormen een minuscule minderheid. Net als in het begin van de beweging van Jezus en de apostelen. Maar daartussen liggen tweeduizend jaar waarin, zacht gezegd, veel gebeurd is. Kijken we hoe christenen er nu voor staan.

De christenen in Israël en de Palestijnse Gebieden vormen 2,5 tot 3% van de bevolking. Het is een bonte verzameling: oosters en westers, orthodox, katholiek, protestants, messiasbelijdend-joods, Palestijns, Israëliisch, Armeens, Grieks, Russisch, Ethiopisch, Amerikaans, 'autochtoon' en 'allochtoon'... - wat die laatste twee termen ook mogen betekenen in een gebied dat eeuwenlang een kruispunt van wegen was en waar al bijna een eeuw een strijd tussen Arabieren en joden aan de gang is over het land. Deze christenen leven merendeels in een spanning van verschillende belangen en identiteiten, kortom 'leven tussen uitersten'.

Leven tussen uitersten

De Nederlandse journaliste Els van Diggele, die in het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken voor de Katholieke Vereniging voor Oecumene een studiemiddag verzorgt (zie voor opgave, p. 8), schreef onlangs een boeiend boek, *Heilige ruzies. Christenen in Israël* (Amsterdam 2007). Zoals de titel al aangeeft, laat ze daarin zien dat de christenen zelf vol tegenstellingen en conflicten zijn. Ze beschrijft hoe de hedendaagse onderlinge pro-

◆ Een jonge Palestijnse christelijke vrouw bidt in de Geboortekerk te Betlehem met haar handen in een kruisvormige opening in een pilaar. Deze foto vormt dit jaar de basis voor de poster van de Zondag voor de Oosterse Kerken. (Foto: N. Hashlamoun)

blemen teruggaan tot vóór het Israëliisch-Arabische conflict, maar er onlosmakelijk mee verweven raakten. Ook uit andere literatuur is bekend dat christenen onderling 'leven tussen uitersten'. Denken we aan de verdeling van het territorium van de H.Grafkerk in Jeruzalem die de verschillende kerken daar al eeuwen in een soort onderlinge concurrentiestrijd plaatst. Gelukkig is er tegenwoordig tussen de kerken in het Heilig Land regelmatig oecumenisch contact. Maar het Grieks-orthodoxe patriarchaat van Jeruzalem bij voorbeeld is nog altijd beducht voor de aantrekkingskracht van andere kerken op zijn Palestijnse gelovigen. Overigens, die gelovigen van het Grieks-orthodoxe patriarchaat hebben een uitgesproken Arabische identiteit die in spanning staat met de hogere geestelijken die uit Griekenland komen.

Hier speelt de grote tegenstelling door tussen Israël en de Palestijnen, zowel moslims als christenen. Christenen onder de Palestijnen zijn net zo goed slachtoffer van dit politieke conflict als moslims. Zo voelen ze zich ook: samen sterk tegenover de Israëliische politiek. Maar deze christenen nemen ook,

meestal onuitgesproken om de Palestijnse solidariteit niet te schaden, een andere positie in dan hun islamitische volksgenoten. De Palestijnse christelijke gemeenschap is door emigratie zo klein geworden dat ze aan kracht heeft ingeboet binnen de Palestijnse samenleving. Religieus geïnspireerd extremisme onder de moslim-Palestijnen heeft gezorgd voor onveiligheid onder de christen-Palestijnen. Ook christelijke joden leven in een Israël dat godsdienstvrijheid kent, maar zijn identiteit sterk ontleent aan een jodendom dat door de geschiedenis in spanning staat met het christendom. Ook zij leven tussen uitersten.

Appèl

Paulus riep tweeduizend jaar geleden in zijn Brief aan de Romeinen op tot solidariteit met de christelijke gemeente van Jeruzalem (Rom 15, 25-31; vgl 1 Kor 16,3). Ook die oergemeenschap was, zoals we kunnen opmaken uit het boek Handelingen en elders in het NT, niet vrij van spanningen en middenpuntvliedende krachten. De spelers van nu hebben de spelers van toen allang opgevolgd. Maar er zijn nog steeds christenen in het Heilig Land en Paulus' roep om solidariteit met hen doet nog altijd opgeld. Ook nu. Juist nu. ●

Vereniging kiest voor een nieuw organisatiemodel

door Geert van Dartel

Tijdens de algemene ledenvergadering van onze vereniging op 9 november 2007 besloot het bestuur om de begroting 2008 terug te nemen. De begroting zou formeel weliswaar met een kleine meerderheid van stemmen zijn aangenomen, maar het draagvlak om met de begroting in 2008 aan de slag te gaan was te gering. Hiermee kwam het bestuur tegemoet aan de zorg van de ledenvergadering over het tekort op de exploitatie dat in 2006 en 2007 is opgelopen tot maar liefst 70.000 euro. De ledenvergadering vroeg het bestuur om in april 2008 een extra ledenvergadering te beleggen en een nieuwe begroting 2008 voor te leggen.

De uitkomst van de ledenvergadering stelde het bestuur voor de moeilijke taak om op korte termijn met een realistisch toekomstperspectief te komen. Onder leiding van waarnemend voorzitter, prof. dr. J. Peters sj heeft het dagelijks bestuur, daarin bijgestaan door enkele adviseurs, een plan voor de toekomst ontworpen dat de vereniging inhoudelijk en financieel perspectief moet bieden. Dit plan zal op 23 april samen met de begroting 2008 aan de ledenvergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. De kern van het plan komt hierop neer dat de vereniging voor een omslag in haar organisatie staat. Op het ogenblik heeft de organisatie het karakter van een professionele bureauorganisatie die wordt ondersteund door een bestuur van vrijwilligers en die verantwoording aflegt aan een algemene ledenvergadering. De benarde financiële positie vraagt om nieuwe keuzes. In de toekomst, zo luidt het voorstel, zal het hoofdbestuur, daarin ondersteund door een kleinere staf, een centrale rol gaan vervullen. Deze accentverschuiving vergt meer van de bestuursleden maar biedt de Vereniging ook kansen om zich sterker in het oecumenische veld te profileren.

Platform voor oecumene

In de nieuwe opzet zal het hoofdbestuur het karakter krijgen van een platform waar diverse vormen van deskundigheid op het terrein van de oecumene elkaar ontmoeten. Het bestuur zal zich ontwikkelen tot een netwerk waarin deskundigen uit het

pastorale en maatschappelijke veld, verantwoordelijken uit de diocesen en deskundigen uit de academische wereld actief participeren. Formele adviezen aan de Bisschoppenconferentie gaan uit van dit platform.

De taken op het gebied van de communicatie zoals het onderhouden van een aantrekkelijke website en de uitgave van Overeen en Pokrof zullen ook in de toekomst worden gecontinueerd. Ook zal de vereniging de viering van Willibrordzondag en de Zondag voor de Oosterse Kerken blijven faciliteren. Beide zondagen zijn momenten om de oecumenische opdracht in parochies onder de aandacht te brengen.

Basisformatie

Met de nieuwe opzet wil het bestuur de basisformatie van de vereniging terugbrengen van de huidige 3 naar 2 fte. In het verlengde daarvan wordt een besparing nagestreefd op de huisvestingskosten van 50%. Binnen deze kaders kan het structurele exploitatie-tekort worden opgelost. Dit zijn de minimale randvoorwaarden voor het voortbestaan van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Het model laat ook ruimte voor uitbreiding en groei van activiteiten. Als voorwaarde daarbij stelt het bestuur dat deze activiteiten zoals studieopdrachten, intensieve advisering en cursuswerk alleen op projectbasis en in het algemeen tegen vergoeding van de integrale kosten kunnen worden uitgevoerd. In de afgelopen maanden is een grote inspanning gedaan om de activiteiten die de vereniging ontplooit op een

projectmatige manier te beschrijven en op basis daarvan de fondsenwerving te intensiveren. Belangrijke projecten die de vereniging in de komende jaren wil uitvoeren zijn onder andere het project Oecumenische Vorming voor oecumenische basisvorming, het Leerhuis Bet Drasha over de bronnen van de Syrisch-Orthodoxe spiritualiteit dat in samenwerking met de Protestantse gemeente van 's-Hertogenbosch tot stand is gekomen en het jongerenproject 'Voor de oecumene van de toekomst' dat erop gericht is bij de vereniging een forum van en voor jongeren op te zetten. Het bestuur van de vereniging is er ook veel aan gelegen in de komende vijf jaar een bijzondere leerstoel oecumene op te richten. Korte beschrijvingen van de projecten waarvoor de vereniging financiële ondersteuning zoekt zijn te vinden op de website www.oecumene.nl.

Spannend

De veranderingen in de organisatie laten de medewerkers van de vereniging uiteraard niet onberoerd. In de huidige omstandigheden die tot onzekerheid leiden, wordt van iedereen veel gevraagd. Het komt aan op doorzettingsvermogen en creativiteit. Want alleen door de activiteiten, de cursussen en publicaties kunnen we mensen en fondsen ervan overtuigen dat het werk van de Katholieke Vereniging voor Oecumene er toe doet. Maar hoe dan ook hopen we dat de Vereniging deze moeilijke periode te boven zal komen en de oecumenische samenwerking in ons land zal blijven behartigen en dienen. ●

Het Bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene nodigt de leden van de vereniging uit voor een bijzondere ledenvergadering op woensdag 23 april 2008 van 14.00 tot 16.00 uur. De vergadering wordt gehouden in het kantoor van de vereniging, Walpoort 10, 5211 DK in 's-Hertogenbosch

Gelieve uw deelname vooraf door te geven aan het secretariaat, telefoon 073-6136471 of via email secretariaat@oecumene.nl of schriftelijk: Walpoort 10, 5211 DK 's-Hertogenbosch of maak gebruik van de antwoordkaart op de achterpagina van deze Overeen.

Aandacht trekken

door Hanneke Arts-Honselaar

We willen er niet omheen draaien. De Katholieke Vereniging voor Oecumene heeft hard nieuwe leden nodig! Zoals met veel kleine kerkelijke stichtingen en verenigingen gaat het ook met de Katholieke Vereniging voor Oecumene financieel niet voor de wind. Door het overlijden van trouwe leden en het ontbreken van nieuwe aanwas ziet de vereniging het ledenaantal, en dus haar structurele inkomsten, de laatste jaren drastisch teruglopen. Om de toekomst van de vereniging te waarborgen en daarmee de aandacht voor en de groei van de oecumene in de Katholieke Kerk te blijven faciliteren moet daar dringend verandering in komen! We doen daartoe een beroep op uw parochie.

Plaats een banner op uw website!

Wanneer u een beetje bekend bent met surfen op het Internet kent u ze vast wel, kleine afbeeldingen met bewegende tekst op een webpagina die de aandacht trekken. Dat is precies wat de Katholieke Vereniging voor Oecumene wil bereiken, de aandacht trekken van mensen binnen uw parochie die de oecumene een warm hart zijn toegedaan, maar dat nog niet hebben omgezet in een lidmaatschap van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Potentiële leden zijn bij uitstek binnen parochies te vinden, de website van uw parochie is dan ook de geëigende weg om een beroep op hen te doen.

Een banner die bij uw site past

De banners worden aangeboden in verschillende formaten, stijlen en kleuren, zodat u er één kunt uitzoeken die het beste bij de stijl en de opmaak van de website van uw parochie past. Voorbeeldbanners zijn vanaf 1 april 2008 te bezichtigen op www.oecumene.nl. Omdat we als vereniging graag zicht houden op welke parochies aan de wervingsactie meewerken kunt u de banner met behulp van een webformulier via de website aanvragen bij de vereniging of gebruik maken van de antwoordkaart in dit artikel. U ontvangt dan informatie over de wijze waarop u de banner op uw website kunt plaatsen.

ken die het beste bij de stijl en de opmaak van de website van uw parochie past. Voorbeeldbanners zijn vanaf 1 april 2008 te bezichtigen op www.oecumene.nl. Omdat we als vereniging graag zicht houden op welke parochies aan de wervingsactie meewerken kunt u de banner met behulp van een webformulier via de website aanvragen bij de vereniging of gebruik maken van de antwoordkaart in dit artikel. U ontvangt dan informatie over de wijze waarop u de banner op uw website kunt plaatsen.

Of via het parochieblad

Wanneer u er als parochie liever niet voor kiest een banner op de website te plaatsen maar u toch de Katholieke Vereniging voor Oecumene wilt ondersteunen bij haar inspanningen om nieuwe leden te werven, dan biedt de vereniging ook een artikel aan dat u in uw parochieblad kunt opnemen (maximaal 900 woorden). Het artikel treft u, eveneens vanaf 1 april 2008, aan op www.oecumene.nl. Het zou fijn zijn wanneer u ons laat weten wanneer u besluit het artikel in uw parochieblad te plaatsen, zodat wij op de hoogte blijven van de weerklank die de wervingsactie in de parochies vindt. Een kort berichtje naar secretariaat@oecumene.nl is voldoende, een telefoontje kan natuurlijk ook, tel.

073-6136471 of u maakt gebruik van de antwoordkaart onder dit artikel.

Cursussen

Naast de inzet voor het verstevigen van de financiële basis van de vereniging voor de toekomst blijft de Katholieke Vereniging voor Oecumene zich toelagen op haar inhoudelijke taak, het bevorderen van de aandacht voor en de groei van de oecumene in de Katholieke Kerk. Hiertoe biedt zij twee nieuwe cursussen aan: een oriëntatiecursus oecumene en een cursus Orthodoxie en Oosters Christendom. De oriëntatiecursus oecumene biedt oecumenische vorming aan vrijwilligers die actief willen worden op het gebied van de oecumene. De cursus Orthodoxie en Oosters Christendom belicht in vier bijeenkomsten de relaties tussen de Orthodoxe en andere oosterse kerken enerzijds en de westerse kerken anderzijds. Voor meer informatie over beide cursussen, bezoek www.oecumene.nl

Help de Katholieke
Vereniging van Oecumene
bij het werven van nieuwe leden

Plaats een banner op uw parochie-
website en/of een artikel in uw
parochieblad!

Bezoek onze geheel vernieuwde website op: www.oecumene.nl

Colofon

Overeen is het communicatieblad van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden ontvangen het blad twee keer per jaar.

Redactie: Geert van Dartel (hoofdredacteur), Hanneke Arts-Honselaar (redactiesecretaris), Leo van Leijzen

Vormgeving: Van Dartel, Amsterdam

Drukwerk: Van Stiphout, Helmond

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch
T: 073-6136471
E: secretariaat@oecumene.nl
Internet: www.oecumene.nl
Giro: 801919
ISSN: 1568-2862

Een beetje concreet **graag**

door Hanneke Arts-Honselaar

Tijdens de derde Europese Oecumenische Assemblée te Sibiu (4-8 september 2007) hebben jongeren uit de kerken van Europa zich uitgesproken over wat zij van belang vinden voor de toekomst van de oecumene in Europa. Ook Nederlandse jongeren vertegenwoordigden hun kerken in Sibiu. De Katholieke Vereniging voor Oecumene heeft een discussieforum ingericht om ook andere jongeren in Nederland kennis te laten maken met de onderwerpen die in Sibiu besproken zijn en het statement dat de jongerengedelegeerden daar hebben gepresenteerd.

◆ Jongeren in Sibiu

Het is belangrijk dat de stem van jongeren binnen de oecumenische beweging steeds vaker gehoord wordt en hun inzichten, maar ook hun nog tastende zoeken, een plaats krijgen binnen het oecumenisch gesprek. Die mening zijn de Raad van Kerken en de Katholieke Vereniging voor Oecumene toegedaan. Geert van Dartel, coördinator van de Nederlandse delegatie naar Sibiu, ging daarom met de Nederlandse jongerengedelegeerden uit de verschillende kerken rond de tafel zitten om samen na te denken over de mogelijkheden en consequenties van Sibiu voor de kerken in Nederland. De resultaten van deze besprekingen leggen zij voor aan de Raad van Kerken. Het worden hele concrete voorstellen gericht aan de Raad van Kerken zelf, maar ook aan de lidkerken van de Raad en de lokale raden van kerken. De voorstellen van de jongerengedelegeerden haken aan bij de in Sibiu opgedane ervaringen en het slotdocument van Sibiu, waarvan ook het statement van de jongerengedelegeerden onderdeel uitmaakt.

Over die in Sibiu opgedane ervaringen zegt Elise Woertman (RK): *Voor mij heeft Sibiu allereerst een bijzondere ervaring opgeleverd. Om 11 dagen lang met meer dan 100 jongeren uit heel Europa samen te leven, te bid-*

den, te eten, te discussiëren en te werken als steward. Om te zien en te merken dat oecumene mogelijk is, maar niet vanzelfsprekend en makkelijk tot stand komt. Die ervaring neem ik mee terug naar Nederland, en ik hoop dat ik die ook in Nederland voort kan zetten. De basis ligt in ontmoeting en het oprecht geïnteresseerd zijn in elkaar. Dat kunnen we overal beginnen, op school of universiteit, op werk of op de sportclub, wees creatief en aarzel niet om de eerste kleine stappen te zetten! Van daaruit kan de eenheid tussen ons mensen ook voelbaar en zichtbaar worden, en kan iets van de liefde en het licht van God zichtbaar worden en tastbaar onder ons.

Internet biedt allerlei mogelijkheden om mensen, ook over grotere afstanden, met elkaar in gesprek te brengen en zo ontmoeting tot stand te brengen. Een discussieforum is er daar een van. In het discussieforum worden de jongeren in Nederland uitgenodigd met elkaar in gesprek te gaan over de thema's die in Sibiu besproken zijn: Eenheid, Spiritualiteit, Getuigenis, Europa, Migratie, Religies, Schepping, Vrede en Rechtvaardigheid. Daarmee wil zij de resultaten van Sibiu ook toegankelijk maken voor jongeren die er niet zijn geweest of er tot nu toe weinig van hebben meegekregen, maar

zeker interesse hebben in de thematieken die daar besproken zijn. Marrit Bassa (PKN), verwoordt de plaats van Sibiu in de Nederlandse samenleving en de houding die spreekt uit het jongerenstatement dat uit Sibiu is voortgekomen als volgt:

'Van de conferentie in Sibiu is in Nederland niet veel te merken. Tenminste, niet als het gaat om de grote dingen zoals duurzaamheid en rechtvaardigheid. Ik vind ook niet dat Sibiu daarover erg flitsende stellingen heeft opgeleverd. Wat ik wel zie

is de doorwerking van kleine ontmoetingen. Zo zijn er nog steeds contacten tussen jeugdgedelegeerden via een internationale vriendsite en via het weblog op de website van de Assemblée. Ik denk dat het jongerenstatement vooral de houding laat zien die er leeft. Enthousiasme en een beetje concreet graag. Oecumene moet vooral ook plezierig zijn en je wat in handen geven. Dat heb ik er zelf ook van geleerd, juist in het gesprek onderling.'

Juist het gezamenlijk zoeken van jongeren naar deze concrete handelingsperspectieven om de resultaten van Sibiu vruchtbaar te maken wil het discussieforum ondersteunen. Niet alléén voor jongeren, maar wel allereerst voor jongeren. Vanzelfsprekend kunnen anderen van hun enthousiasme en expertise veel leren! Iedereen is dus van harte welkom in het forum, om te lezen en misschien zelf ook het gesprek en de ontmoeting met de jongeren aan te gaan. Het lezen van berichten is mogelijk zonder gebruikersnaam en wachtwoord. Wilt u ook berichten plaatsen dan dient u eerst even een gebruikersnaam en wachtwoord aan te maken, informatie daarover treft u tevens aan op het forum.

Kent u jongeren die betrokken zijn bij kerk en samenleving, wijs hen de weg naar het discussieforum op www.oecumene.nl!

Oecumene in Afghanistan

door Hanneke Arts-Honselaar

Aalmoezenier Ron van der Vring (Rooms-Katholiek) en dominee Albert van der Velden (Gereformeerd Vrijgemaakt) deden in *Woestijnpost* (een uitgave van de NCRV in het kader van het radioprogramma Schepper & Co) verslag van hun verblijf als geestelijk verzorger voor de manschappen in Afghanistan. Uit hun beschrijvingen blijkt dat zich daar nogal wat oecumenische contacten en samenwerkingsvormen ontwikkelden. Reden voor de Katholieke Vereniging voor Oecumene om met hen in gesprek te gaan over de ervaringen die zij opdeden. Hanneke Arts doet verslag.

Ons gesprek vindt plaats in de de Ruyter van Stevenickazerne te Oirschot, tijdens het middagmaal, het is etenstijd wanneer ik er aankom. Voor mij een goede manier om een indruk te krijgen van de 'gewone' dagelijkse gang van zaken in een kazerne, eten moet immers iedereen. Onder de boterham en de koffie vertellen beide geestelijk verzorgers over de oecumenische ervaringen opgedaan in Afghanistan. Beiden bevestigen direct: we zijn er voor iedereen! In Kandahar had ik een eigen kerkje ter beschikking, vertelt van der Vring. Op de zondagmiddag was er dan een oecumenische dienst voor de Nederlanders. Ds. Joost Sijl en ik hebben voor die vieringen veel samengewerkt. Op maandagochtend gingen we dan bij elkaar zitten. We bekeken samen de lezingen, daar kwamen echt goede gesprekken uit voort, theologisch ook, je leert van elkaar, je scherpt je aan elkaar. Voor dominee van der Velden lag dat wat anders. Hij had geen Nederlandse collega geestelijk verzorger, wel werkte hij nauw samen met de humanistisch raadman. Dat was een prima samenwerking, vertelt hij. Daarnaast waren er twee keer per week gebedssamenkomsten met Anglicaanse Australiërs. Op een gegeven moment kwam de vraag op om ook gezamenlijke kerk-

◆ Ds. Albert van der Velden

diensten te gaan houden. Dat hebben we gedaan. Je bidt samen, zingt samen en groeit naar elkaar toe. Dat was heel plezierig. Natuurlijk er zijn verschillen maar daarnaast heb je zoveel samen, ook samen ontdekt, dat die verschillen naar de achtergrond verschuiven.

Zijn die oecumenische ervaringen nu te vertalen naar de Nederlandse situatie, vraag ik aan beide heren. Beiden zouden het niet zo snel weten. De situatie daar en hier is zo totaal anders. Je ervaart hier zo weinig ruimte, daar is het allemaal veel minder krampachtig. Er zijn ook geen praktische hobbels, zoals in welke kerk doen we dan de viering, wie betaalt de stookkosten of voor wie is de collecte bestemd. Dat maakt het ook gelijk een stuk minder moeizaam. Maar wat belangrijker is, je hebt daar een gemeenschappelijk doel, je hoeft niet je eigen kerkenkast te versieren. Je opdracht is om er te zijn voor wie je nodig heeft. In die opdracht staat niets over evangelisatie! Dat wil niet zeggen dat er geen verschillen zijn hoor. En er is ook voldoende ruimte om die eigenheid vorm te geven, voldoende respect ook voor elkaar. Wanneer je te overtuigd bent van je eigen denominatie, dan denk ik ook niet dat je het trekt, zegt van der Vring. Daarvoor is de verscheidenheid te groot. Maar die kan ook heel bevrijdend werken. Wanneer geestelijk verzorgers van verschillende denominaties goed met elkaar kunnen samenwerken gaat daar ook een signaalfunctie van uit.

Gevraagd naar wat nog belangrijk is om te vermelden zegt van der Vring: In de media merk je dat eigenlijk alleen maar met de politieke bril op gekeken wordt naar dit soort uitzendingen. Dat gaat een beetje voorbij aan de concrete mannen en vrouwen die het werk doen. De geestelijk verzorgers zijn er alleen om juist aan hen alle aandacht te geven. Zij gaan waar ze nodig zijn. Het belang daarvan wordt meer en meer ingezien door het Commando Diensten-centrum, het centrum voor ondersteunende diensten aan de krijgsmacht. Niet alleen tijdens de uitzendingen zelf, maar ook bij terugkomst. Er wordt veel aandacht besteedt aan het terugkeren naar de thuissituatie en het een plek geven van de ervaringen die je hebt opgedaan. Dat is niet altijd makkelijk. Maar we zijn er natuurlijk ook graag bij wanneer er leuke en blijde dingen gebeuren. Eigenlijk bij alles wat onze mannen en vrouwen bezig houdt en overkomt en dat voor iedereen, alle rangen, jong en oud, katholiek, protestants, anglicaans of humanistisch, noem ze maar allemaal op.

Meer informatie over de diensten Geestelijke verzorging bij Defensie treft u aan op <http://www.beukbergen.nl/mil/index.htm>. Lees het volledige interview op www.oecumene.nl

Woestijnpost. Dagboeknotities van geestelijk verzorgers in Afghanistan. Het boekje is te bestellen in de webwinkel van de NCRV; www.ncrv.nl en kost € 9,95.

‘Ik zat in de gevangenis...’

(Mt. 25,36)

door Geert van Dartel

In ons land zitten jaarlijks ongeveer 74.000 mensen gevangen. De geestelijke verzorging wordt namens de verschillende kerken en godsdiensten behartigd door geestelijke verzorgers. Momenteel zijn er 73 rooms-katholieke pastores en 60 predikanten werkzaam in de 109 inrichtingen van Justitie en TBS-klinieken. Het pastoraat wordt door ca. 1200 vrijwilligers ondersteund. Oecumenische samenwerking staat hoog aangeschreven. In januari 2007 besloten het rooms-katholieke en protestantse justitiepastoraat tot het aangaan van een Oecumenische Strategische Alliantie.

Het is een oecumenisch samenwerkingsverband op christelijke grondslag waarin diverse initiatieven samengebracht worden’, vertelt Hoofdaalmoezenier prof. dr. F. van Iersel en één van de initiatiefnemers van de alliantie. Hij benadrukt het maatschappelijk belang van het justitiepastoraat in onze samenleving waar zo veel te doen is over veiligheid en criminaliteit. Volgens Van Iersel kan het justitiepastoraat een eigen bijdrage leveren aan de criminaliteitsbestrijding. In het pastoraat worden mensen niet benaderd vanuit het veiligheidsrisico, maar op grond van hun onvervreemdbare menselijke waardigheid en vanuit het geloof en de ervaring dat omkeer en verandering op de levensweg mogelijk zijn. De oecumenische strategische alliantie in het justitiepastoraat krijgt concreet gestalte in een aantal samenwerkingsprojecten op het gebied van vorming, het pastoraat en de nazorg. In de loop van dit jaar wordt de uitgave verwacht van het Handboek voor het Justitiepastoraat. Ook zijn er vergevorderde plannen voor de oprichting van een gezamenlijk Theologisch Instituut. De geestelijke verzorging geschiedt primair binnen de inrichtingen, maar is ten zeerste aangewezen op de samenleving en de kerken buiten de muren.

Exodus-huizen

Voor de terugkeer in de samenleving is de nazorg voor ex-gedetineerden cruciaal. Statistisch is de kans op terugval namelijk groot, een goede nazorg helpt om de vicieuze cirkel te doorbreken. In 1997 werd op initiatief van de Hoofd-predikant ds. J. Eerbeek de stichting Exodus opgericht die verspreid over het land inmiddels tien huizen runt

voor de opvang en begeleiding aan ex-gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. De nadruk van het begeleidingsprogramma ligt op het bieden van structuur en zingeving. Het programma leidt deelnemers naar een zelfstandige plek in de samenleving en voorkomt terugval in crimineel gedrag. Daarnaast biedt een landelijk netwerk van vrijwilligers ondersteuning en begeleiding aan (ex-)gedetineerden en hun familieleden. De resultaten zijn succesvol. De stichting Exodus kreeg daarom in 2007 uit handen van prinses Maxima de ‘appeltes van Oranje’; dé prijs voor maatschappelijk ondernemen.

Kerken met Stip

Nogal wat gedetineerden ontdekken tijdens hun gevangenschap (opnieuw) de waarde van geloven. Op de websites van de protestantse (www.gevangenis-predikant.nl) en katholieke (www.gevangenis-pastor.nl) dienst zijn indrukwekkende en ontroerende teksten,

◆ ds. Henk van Tilburg van de Protestantse Gemeente van 's-Hertogenbosch

gedichten en gebeden te vinden. Familieleden en vrienden kunnen op de site een kaarsje branden voor hun geliefde en hen een hart onder de riem steken. Voor de meeste (ex)gedetineerden is de drempel naar een onbekende kerk buiten de muren van de gevangenis te hoog. Daarom werd in 2006 de projectgroep Kerken met Stip in het leven geroepen. Deze projectgroep van gevangenispastores, werft katholieke en protestantse geloofsgemeenschappen die ex-gedetineerden zowel godsdienstig als sociaal een dak boven hun hoofd kunnen geven. Tot nu toe hebben zich verspreid over het land 29 parochies en gemeenten aangeboden die op de site van de werkgroep te vinden zijn. Iedere Kerk met Stip is gekoppeld aan een gevangenispastor of -predikant. Pastor L. Schüling is lid van de projectgroep. ‘Parochies in grote steden zijn hiervoor gemakkelijker te vinden, dan parochies in kleinere plaatsen’, vertelt hij. ‘Het beste loopt het in parochies die al langer bij de pastorale zorg voor gedetineerden betrokken zijn, zoals de Spaanstalige parochie La Sagrada Familia in Rotterdam en het diaconale werk in Roermond.’ Volgens pastor Schüling zijn er geen grote verschillen tussen rooms-katholieke parochies en protestantse gemeenten. ‘Verschillen zijn er eerder met de evangelicale en pinksterkerken. Hun kerkdiensten sluiten beter aan bij de kerkdiensten die de ex-gedetineerden uit de inrichtingen kennen. Zij voelen een grotere afstand tot de traditionele protestantse of katholieke eredienst. Wel valt op dat protestanten onder de vrijwilligers in de inrichtingen duidelijk in de meerderheid zijn.’

Keuze

De Protestantse Gemeente van 's-Hertogenbosch sloot zich in 2007 aan bij de Kerken met Stip. Volgens de predikant van de gemeente, ds. H. van Tilburg, voorziet de pastorale zorg aan ex-gedetineerden in een grote behoefte. ‘Mensen die uit detentie komen, hebben vaak een goede band opgebouwd met hun geestelijke begeleider. Ze missen die band en openheid als ze uit de gevangenis komen en hebben

behoefte aan een pastoraal gesprek.' Het is echter niet alleen een verantwoordelijkheid van de pastor, maar een zaak die door de gemeente gedragen wordt. 'Door het werk op het inlooppas voor dak- en thuislozen zijn meer mensen uit de gemeente op de hoogte en bij de nazorg betrokken. Het initiatief komt eigenlijk uit de gemeente zelf. Al jarenlang zijn mensen uit de gemeente als vrijwilliger betrokken bij de voorbereiding van kerkdiensten in het Huis van Bewaring in 's-Hertogenbosch. Het is ook een keuze die voortvloeit uit onze opvatting van missionair kerk-zijn en voor wie wij kerk willen

zijn. Ook de contacten van het straatpastoraat zijn erg belangrijk. De straatpastor signaleert mensen die een nieuw begin proberen te maken of vastlopen.' Ds. Van Tilburg onderkent dat deze keuze ook risico's met zich meebrengt. 'Er gaat ook wel eens iets mis. Mensen komen met goede voornemens uit de gevangenis, maar de realiteit is weerbarstig. Sommige mensen vallen terug, maken theater of beduvelen de zaak. Dat risico neem je als je deze taak op je neemt. Maar van de andere kant wordt de gemeente er ook positief door veranderd. Je krijgt meer zicht op wat er in de samenleving gebeurt en dat verbreedt

en verdiept het kerk-zijn. In het pastoraat gaat het bovendien om hele wettelijke zaken. Laatst kwam iemand op het spreekuur die lange tijd in de Koepel in Breda in detentie had doorgebracht. Na 10 minuten zei hij tegen me: 'Je bent de eerste die me aankijkt als je met me praat. Tot nu toe heb ik steeds gesproken met mensen die achter een computerscherm zitten en alleen optekenen wat ik tegen ze zeg. Daarom kom ik weer terug.' Dat zal ik nooit vergeten. In het pastoraat gaat het erom dat mensen gekend worden, een naam krijgen en als mens tegemoet getreden worden.' ●

Prikkel

door Jan Peters

Eind vorig jaar verscheen een open brief van 138 vooraanstaande moslims – uit de hele islamitische wereld, uit alle stromingen, intellectuelen en politiek-maatschappelijke leiders – gericht aan de paus, de patriarchen van de oosterse kerken en de leiders van christelijke kerken in het Westen, allen met naam genoemd.

Een inspirerende brief die ons als christenen uitnodigt om te komen tot een "gezamenlijk woord" voor de wereld, gebaseerd op wat ons gemeenschappelijk is: liefde tot God en liefde voor de naaste.

Onderlinge verschillen tussen moslims verdwijnen naar de achtergrond wanneer deze twee idealen aan de or-

de komen.

Het zou een prachtig antwoord zijn wanneer ook christelijke kerken gezamenlijk het gesprek zouden aangaan met deze islamitische gesprekspartners, wereldwijd, ook in ons eigen land. Zo'n nieuw gesprek met moslims zou ook een versterking van onze eigen christelijke oecumene betekenen: elkaar op een nieuwe manier vinden in het gezamenlijk gesprek met een nieuwe partner. Vanuit onze gezamenlijk christelijke inspiratie – neergelegd in het evangelie in de twee grootste geboden – het gesprek aangaan met anderen die vanuit hun traditie ook vanuit dit dubbele ideaal willen leven en werken.

Onze vereniging kan hier een belangrijke rol spelen. Daarvoor hebben we de – morele maar zeker ook financiële – steun van u allen hard nodig. Nieuwe mogelijkheden dienen zich aan; samen kunnen we ons inzetten voor een "gezamenlijk woord" voor de wereld om ons heen.

Jan Peters.
Jan Peters s.j.
waarnemend
voorzitter

Op de vooravond van Pinksteren (zaterdag 10 mei) organiseert het bisdom Roermond een orthodoxe vespers (18.00 uur) voorafgaand aan een vigilieviering (19.00 uur) in de kathedraal van Roermond. De viering is voorbereid in samenwerking met de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Tijdens de vigilieviering treedt het Syrisch-orthodox jongerenkoor op, onder leiding van pater Saliba. De vereniging verzorgt in samenwerking met het bisdom Roermond een tentoonstelling die de veelzijdigheid van het oosters christendom in beeld brengt.

Stuudiemiddag in het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken,
10 april, 13.45 – 16.15 uur,
Walpoort 10, 's-Hertogenbosch,
kosten € 5 p/p,
inleider: Els van Diggele (auteur van Heilige Ruzies) meer informatie treft u aan op
www.oecumene.nl

Oproep voor de leden van de Vereniging

Op de website www.oecumene.nl onderhoudt de vereniging een rubriek 'van de leden'. Leden kunnen hier ervaringen met de oecumene delen met de bezoekers van de site. Om er een levendige rubriek van te maken, hebben we uw medewerking nodig. Stuur uw bijdrage naar secretariaat@oecumene.nl

Antwoordkaart

Ik meld mij aan voor de volgende bijeenkomst(en):

- 23 april van 14.00-16.00 uur: bijzondere ledenvergadering
- lezing in het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Stuur deze bon op naar:
Katholieke Vereniging voor Oecumene Walpoort 10 5211 DK 's-Hertogenbosch
of bel/mail/fax: Telefoon: 073-6136471 E-mail: secretariaat@oecumene.nl Fax: 073-6126610